

2003 - ע' איו"ש 377/03 אמנה ג'ואד עלי מונא נ' התובע הצבאי

מאת:

סגן פאני סליוסר, תובעת צבאית בפרקליטות איו"ש, התביעה הצבאית

רס"ן משה הופמן, סגן הממונה על התביעה בשומרון בפרקליטות איו"ש, התביעה הצבאית

ביום 17 בינואר 2001, פיתתה אמנה מונא את אופיר רחום ז"ל, נער בן 16 מאשקלון, לפגוש אותה בירושלים כדי לחוטפו ביחד עם שותפיה. אחרי שנפגשו, מונא הסיעה את אופיר לפאתי רמאללה, שם חיכה להם שותפה חסן אל קאדי, כשהוא חמוש ברובה קלצ'ניקוב טעון. משסירב אופיר לדרישתו לרדת מהרכב, ירה בו אל קאדי למוות. מונא הורשעה בעבירה של גרימת מוות בכוונה (המקבילה לעבירת רצח) ונגזר עליה עונש מאסר עולם. פסק דין זה נותר על כנו בערעור שהגישה מונא.

רקע עובדתי

אמנה מונא, ערבייה נוצרייה מהכפר ביר נבאלא, הייתה פעילה בארגון הפת"ח ועבדה כעיתונאית בעיתון "אלסנובר" ברמאללה. במסגרת עבודתה, מונא הייתה עדה לרצח חיילי המילואים בלינץ' ברמאללה בשנת 2000. בעקבות זאת, תכננה ביחד עם חברה, חסן אל קאדי, לחטוף צעיר ישראלי. לשם כך, יצרה קשר עם בני נוער ישראליים דרך הרשת החברתית ICQ במרשתת, שהייתה פופולרית באותה תקופה. הצעיר הראשון אליו חברה היה תושב ירושלים בשם מאיר קרני, עימו אף שוחחה בטלפון. השניים נפגשו בירושלים בשלוש הזדמנויות שונות, כשבאחת מהן אף נשארה ראייה אשר סייעה לחוקרים לזהות את מונא ולמקמה בזירת הרצח בהמשך, אולם לבסוף החליטה כי קרני אינו הקורבן המתאים.

במהלך שיחותיה של מונא עם אופיר ז"ל, אשר נשאו אופי רומנטי ונערכו באנגלית, מונא הציגה עצמה בפניו כ"סאליי", עולה חדשה ממרוקו. מספר חודשים לאחר תחילת הקשר בין השניים, החלה ללחוץ על אופיר ז"ל להפגש עימה בירושלים, תוך שהיא מסרבת בתוקף להפגש עימו באשקלון, מקום מגוריו. ימים ספורים לפני הרצח, אופיר ז"ל הסכים להגיע לירושלים, לאחר שמונא השתמשה בהבטחות שונות על מנת לפתותו. טרם הגעתו, יצרה מונא קשר עם חברה חסן אל-קאדי, שהיה חבר עימה בתנועת נוער השייכת לארגון הפת"ח, ושיתפה אותו בתכנית החטיפה. השניים קבעו את מקום ומועד המפגש, ומונא ידעה כי אל-קאדי עומד לפגוש אותה ואת אופיר ז"ל כשהוא חמוש בנשק.

בבוקר יום רביעי, 17 בינואר 2001, אופיר ז"ל ומונא נפגשו בתחנה המרכזית בירושלים, ומשם נסעו במונית לצומת א-רם, בסמוך לרמאללה, שם חנתה מכוניתה של מונא, בעלת לוחית זיהוי ישראלית. מונא עצרה את רכבה לצד רכב פלסטיני, וכשהתקרבו שותפיה - חסן אל-קאדי ועבד אל-פתאח דולה, חמושים ברובי קלצ'ניקוב, יצאה בזריזות מהרכב. אל-קאדי ודולה ניסו להוציא את אופיר ז"ל מהרכב, וכשסירב, ירו והרגו אותו במקום. גופתו של אופיר ז"ל הושלכה לתא המטען, ונקברה בשכונת אל-טירה ברמאללה. יום למחרת, אותרה גופתו של אופיר ז"ל על ידי כוחות הביטחון הפלסטינים, ונמסרה לכוחות צה"ל.

"הם הצליחו להרוג את אופיר בגלל האינטרנט"

כך אמר קרוב משפחתו של אופיר רחום, שהתפתה להגיע לרמאללה עם נערה שהכיר באינטרנט, ונרצח באכזריות על-ידי פלסטינים. אלפים השתתפו בהלווייתו של רחום, ואמו אמרה: "השמים בוכים עליך". הפלסטינים עצרו כמה חשודים במעשה

פליקס פריש ועלי ואקד | עדכון אחרון: 20.01.01, 17:15

כותרת כתבה מאתר Ynet, מיום 20 בינואר 2001 (קישור)

ההליך המשפטי

כתב האישום שהוגש על ידי התביעה הצבאית נגד מונא בגין חלקה באירוע, כלל עבירה של גרימת מוות בכוונה על פי סעיף 51(א) לצו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] (יהודה ושומרון) (מס' 1651), התשי"ע-2009, בצירוף עם סעיף 15 לצו בדבר כללי האחריות לעבירה (יהודה ושומרון) (מס' 225), תשכ"ח-1968. עבירות אלו מקבילות לעבירות הרצח בשותפות, לפי הוראות חוק העונשין.

בסיכומיה להכרעת הדין, התביעה הצבאית התייחסה לפירוט הרב של תכנון החטיפה על ידי מונא ולגרימת מותו לאחר שסירב לצאת מהרכב. התביעה הצבאית עמדה על כך שאף שמונא לא ביצעה את הירי בעצמה, שותפותה ביוזמה, בחטיפה, בתכנון ובהבאתו של אופיר ז"ל לתחומי איו"ש, ולבסוף גם העברת גופתו לרמאללה, מביאה למסקנה הבלתי נמנעת כי יש לראות בה שותפה לכל שלב ושלב בעבירה. לעניין היסוד הנפשי, התביעה הצבאית טענה, כי מונא ידעה וצפתה, ולכל הפחות יכלה לדעת את התוצאות החמורות של האירוע העתיד לבוא, ופעלה לכל הפחות תוך עצימת עיניה.

ההגנה, מצידה, טענה שלוש טענות מרכזיות בהתבסס על גרסאותיה המשטריות של מונא: לא הייתה לה כוונה לגרום למותו של אופיר ז"ל; היא עשתה את כל הנדרש על מנת שלאופיר ז"ל לא יאונה כל רע; לא הוכח כי צפתה שאופיר ז"ל יקפח את חייו.

ביום 21 באוקטובר 2003, בית המשפט הצבאי ביהודה הרשיע את מונא בגרימת מותו של אופיר ז"ל. מונא ערערה על פסק הדין, בהתבסס על אותן טענות הגנה. בפסק הדין בערעור, דן בית המשפט הצבאי לערעורים בשאלת אחריותה של מונא ביחס לתוצאת מעשיו של שותפה לעבירה. נקבע, כי אין ספק שמונא תכננה את חטיפתו של אופיר ז"ל, המהווה בענייננו את המטרה הבלתי חוקית, והתייעצה ותיאמה עם שותפה כל צעד בדרך; כי הירי לעבר אופיר ז"ל בוצע על מנת לקדם את עבירת החטיפה, כיוון שאופיר סירב לצאת מהרכב; וכי בנסיבות המקרה אין ספק, כי מונא הייתה יכולה לצפות את התוצאה הטראגית, דהיינו, מותו של אופיר ז"ל.

לנוכח האמור, דחה בית המשפט הצבאי לערעורים, פה אחד, את ערעורה של מונא לעניין הכרעת הדין. אב בית הדין, השופט אל"ם דניאל פרידמן, קבע בפסק דינו:

"אין ספק שהמערערת הייתה הרוח הפעילה, היוזמת והמוציאה אל הפועל של מזימתה – נטילת נפשו של ילד בן 16.5, אותו הכירה היכר היטב, תוך תכנון מזימתה לפרטי פרטים ביחד עם אותו אל קאדי, שעוד קודם לאירוע הנוכחי דבק דם לידיו"

חשיבות הפרשה

מעבר להד התקשורת בעקבות הפרשה, אין חולק על חשיבותה המשפטית. בית המשפט דן בסוגיית ה"אחריות הנגררת" של הנאשמת אמנה מונא כשותפה למעשה, על אף שלא הייתה המבצעת העיקרית. בתוך כך, נבחן תחולתו של סעיף 15 לצו בדבר כללי האחריות לעבירה, אשר הוחלף לימים בסעיף 199ט לצו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] (יהודה ושומרון) (מס' 1651), התשי"ע-2009. הסעיף מאפשר להרשיע אדם בעבירה של גרימת מוות בכוונה, אף כאשר הנאשם כלל לא התכוון לגרום למוות ואף לא צפה בפועל את אפשרות ביצוע, אלא היה "רשלן" בלבד. הסדר חוקי זה, אשר קיים גם בחוק העונשין, תשל"ז-1977, זכה לביקורת על כך שהוא מביא להרשעת נאשמים בעבירות המייחסות להם יסוד נפשי שלא התקיים בהם בפועל, וימדביק להם קלון פלילי שאינו הולם את חומרת מעשיהם.

יחד עם זאת, הסדר חוקי זה כנוסחו בחוק העונשין נבחן עוד קודם לכן על ידי בית המשפט העליון בפרשת **סילגדו**, שם נקבע כי הוא עומד במבחני חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, הן משום האשמה המוסרית הטמונה בקשירת קשר לביצוע עבירה מסוימת, בנסיבות בהן האדם הסביר מבין כי היא עלולה להוביל לביצוע של עבירה נוספת כלשהי; הן משום הצורך בהטלת הסיכון לביצוע עבירות נוספות הטמון בהוצאתה של תכנית עבריינית לפועל, על השותפים לה; והן בשל הצורך בהרתעת אנשים מפני ביצוע עבירות בצוותא עם אחרים, שכן הסיכון בסוג זה של ביצוע הוא רב יותר, בדרך כלל. פרשה זו מדגימה היטב את ההצדקה המוסרית להטלת אחריות פלילית לעבירה נוספת במסגרת הסדר חוקי זה, ואת הצורך בקיומו.

מדוע בחרנו בנושא?

פרשה זו הותירה חותם בתודעה הציבורית, ביחס למודעות לסכנות הטמונות ביצירת קשר עם זרים ברשת. כיום, 20 שנים לאחר שאופיר ז"ל נרצח, בני הנוער מודעים יותר לסכנות מעין אלו, ועדיין אנו עדים לצערנו לתופעות נרחבות של פעילות עבריינית המתבצעת במרשתת, אשר מובילות לעיתים לסיכון ואף לקיפוח חייהם של חפים מפשע.

כחלק מתפקידנו בתביעה הצבאית ביהודה ושומרון, אנו נדרשים לסוגיות משפטיות הנוגעות לכללי האחריות לביצוע עבירות באזור ומתודעים לאירועי אלימות קשים, בהם מקפחים את חייהם חיילים ואזרחים ישראלים. האפשרות להטיל אחריות על שותפים לתכניות עברייניות שהסתבכו והובילו לפגיעה באחרים, לצד חשיבות המודעות לפעילות העבריינית המתבצעת במרשתת וברשתות החברתיות, הביאה אותנו לחקור ולהעמיק בפרשה זו.

להרחבה בנושא, ראו את המקורות הבאים:

- ע' (איו"ש) 377/03 אמנה ג'ואד עלי מונא נ' התובע הצבאי ;
- מרים גור-אריה "סטיית מעקרון האשמה", מחקרי משפט יג 129, עמ' 136-137 (1996);
- ע"פ 4424, 4713, 4779/98 פדרו סילגדו ואח' נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(5) 529, (2002);
- [רצח אופיר רחום](#) ב"וידאופדיה" – אנציקלופדיית הווידאו של חברת החדשות באינטרנט.